

HET GOUDEN AJAX

*De magische
jaren 1965-1973*

MICHEL SLEUTELBERG JACOB BERGSMA ERIK SOMERS RENÉ KOK

INHOUD

Introductie

DISCIPLINE EN REVOLUTIE: DE SUCCESCURVE VAN HET GOUDEN AJAX	6
--	----------

Proloog

UITHUILEN EN OPNIEUW BEGINNEN 1964-1965	12
--	-----------

AAN DE HAND VAN MICHELS EN CRUIJFF 1965-1966	20
---	-----------

Co Prins	25
Frits Soetekouw	29
Henk Groot	30
Professionalisme	36

DOORBRAAK IN EUROPA 1966-1967	42
--	-----------

Gert Bals	48
Theo van Duivenbode	54
Inge Danielson	65
Klaas Nuninga	81
Bennie Muller	82
Prominenten	86

TRILOGIE IN EIGEN LAND 1967-1968	92
---	-----------

Ton Pronk	97
Ruud Suurendonk	98
Velibor Vasović	114
Barry Hulshoff	117
Commercie	122

VOOR HET EERST IN DE FINALE 1968-1969	128
--	------------

Arie Haan	138
Gerrie Mühren	140
Heinz Stuy	150
Ruud Krol	161
Jaap van Praag	164
Rinus Michels	169
Cultuur	174

RIGOUREUZE REORGANISATIE 1969-1970	180
---	------------

Nico Rijnders	189
Dick van Dijk	191
John Rolink	198
Salo Muller	201
Mode	212

ALLES VALT OP ZIJN PLAATS 1970-1971	218
--	------------

Johan Neeskens	228
Horst Blankenburg	231
Stefan Kovács	238
Heinz Schilcher	241
Voetbalvrouwen	256

GEWOONWEG IN ALLES DE BESTE 1971-1972	262
--	------------

Johnny Rep	282
Arnold Mühren	285
Supporters	292

DE WERELDKAMPIOEN DOET HET NOG ÉÉN KEER VOOR 1972-1973	298
---	------------

Sjaap Swart	318
Piet Keizer	321
Wim Suurbier	326
Johan Cruijff	329

Epiloog

AAN ALLES KOMT EEN EIND 1973-1974	338
--	------------

Statistieken	346
Literatuur en bronnen	350
Fotoverantwoording	351
Colofon	352

22 JANUARI 1967 DWS - AJAX 1-1

Johan Cruijff ontworstelt zich aan de dws-verdediging.

Michels had het geluk om bij Ajax de pas benoemde en voortstrevende voorzitter Jaap van Praag aan te treffen. Die vond, in tegenstelling tot zijn voorganger Jan Melchers, dat het kapitaal van Ajax op het veld moest staan. Eerst tafeltenniscoryfee Cor du Buy en later Cruijffs schoonvader Cor Coster zorgden ervoor dat in de persoon van Johan Cruijff de Ajax-successen op individueel niveau werden 'vermarkt'. Salarissen en aan- en verkoopbedragen lieten – voor die tijd – astronomisch hoge bedragen zien.

In de voetsporen van Cruijff groeiden ook andere Ajacieden uit tot mannen in bonis. Sommigen bleven tot hun ergernis aan de verkeerde kant van het tijdsscharnier hangen: de sigarenzaak van Bennie Muller in de Haarlemmerstraat was exemplarisch voor de generatie die er net niet in slaagde te profiteren van een nieuwe moraal.

Maar of ze er nu financieel beter van zijn geworden of niet, de onuitwisbare herinneringen aan het Gouden Ajax maken iedere speler en begeleider rijker. Het is de herinnering aan de magische jaren van euforie die betrokkenen en bewonderaars bindt.

ZOMER 1966 IN DE TOUWEN

De Ajax-voorhoede voor het begin van het seizoen 1966-1967. Met de klok mee: linksonder Johan Cruijff, Piet Keizer, Klaas Nuninga, Sjaak Swart en Henk Groot.

In het seizoen 1973-1974 zette Ajax een onstuitbare vrije val in. Feitelijk was die val al eerder ingezet. Onder Michels' opvolger Stefan Kovács verslonsde de discipline. Een kast vol prijzen verhulde aanvankelijk dat de wissel misschien wel verkeerd had gestaan; in het seizoen 1973-1974 onder George Knobel was het duidelijk. De Ajax-trein ontspoorde en het Gouden Ajax werd een herinnering.

In de eindfase van de samenstelling van *Het Gouden Ajax, De magische jaren 1965-1973* werden wij geconfronteerd met de betrekkelijkheid van het bestaan. Voor ons een extra stimulans om met dit boek een bijdrage te willen leveren aan de collectieve herinnering aan deze 'magische jaren', in de overtuiging dat het succes van Ajax en de grootsheid en schoonheid van de prestaties van de Ajacieden het eeuwige leven zullen hebben.

Amsterdam, november 2014

Michel Sleutelberg, Jacob Bergsma, Erik Somers en René Kok

1966-1967
**DOORBRAAK
IN EUROPA**

📅 FEBRUARI 1967 DE KLASSIEKER

Voor de cover van *Elseviers Weekblad* schoot Paul Huf een groepsportret van de voorhoede van Ajax, met Nuninga, Swart, Keizer en Cruijff. Henk Groot zou ook poseren, maar was geblesseerd en moest worden behandeld. En dus luidde de kop: 'Ajax vuurt met vier'. Op de originele foto is boven het merkteken van Puma op de schoen van Cruijff te lezen: 'Puma King Eucébio'. Die tekst werd op de cover van *Elseviers Weekblad* weggeretoucheerd. De foto van Huf is een klassieker, talloze keren nageaapt en verheven tot kunst. De meester van de glamourfotografie toonde zich daar zelf niet zo gelukkig mee. Paul Huf: 'Die foto is gemaakt en daar is verder niet over nagedacht. En dan begint het een nieuw leven te leiden – ik durf het haast niet te zeggen – door historici.'

📅 22 JANUARI 1967 DWS - AJAX 1-1

Met een perfecte lichaamsbeheersing en gevoel voor stijl ontwijkt Piet Keizer in het Olympisch Stadion, de thuis haven van DWS, onder toezien oog van scheidsrechter Janus Aalbrecht het uitgestoken been van Piet Boogaard. De schoonheid van deze actie is een van de weinige hoogtepunten in de wedstrijd tegen de andere Amsterdamse Eredivisieclub. Ajax opent voor vijftigduizend toeschouwers de score in de 14de minuut door een goal

van Cruijff. Nog voor de rust weet dws in de persoon van de jonge invaller Waayenberg gelijk te maken. Onder leiding van de talentvolle linksbuiten Rob Rensenbrink is het dws dat de tweede helft de meeste kansen krijgt op een overwinning. Ajax heeft in lange tijd in de vaderlandse competitie niet zo'n lastige middag beleefd.

📅 4 FEBRUARI 1967 AJAX - FORTUNA '54 1-0

Klaas Nuninga stuit op de Limburgse keeper Joep Packbeers. In de vaderlandse competitie gaat het Ajax intussen voor de wind. De Amsterdammers verpletteren in december en januari in de Meer achtereenvolgens Elinkwijk met 8-0, FC Twente met 6-1 en mvv met 8-3. Bij de eerste de beste mindere thuiswedstrijd tegen Fortuna '54 uit Geleen signaleert de pers onraad. In de voorhoede zou onenigheid zijn ontstaan over het samenspielen en vooral het elkaar gunnen van de bal. Cruijff staat op dat moment één op de topscorerslijst, terwijl Nuninga en Swart op de plaatsen twee en drie staan. Het drietal, zo wordt beweerd, zou daarom te veel op eigen succes uit zijn. Michels ontkent het niet: 'Je kunt tegen ze praten, maar in het veld doen ze toch dit soort dingen. Het is vervelend, maar het moet uitzielen.'

26 APRIL 1970 AJAX - FEYENOORD 3-3

In de wordingsgeschiedenis van het Gouden Ajax speelt de Klassieker Ajax - Feyenoord van 26 april 1970 een cruciale rol. De wedstrijd wordt op verzoek van Michels en de spelers gespeeld in het Ajax Stadion en niet in het Olympisch Stadion. Directeur Otto Roffel probeert het Ajax-bestuur meerdere keren op andere gedachten te brengen, maar slaagt er niet in Ajax te verleiden alsnog voor het Olympisch te laten kiezen.

In het eigen stadion heeft Ajax in principe ruimte voor 25.500 toeschouwers. Toch herbergt de Meer deze middag een record aantal toeschouwers. Door de eretribune en de Reynolds-tribune naar beneden door te trekken, kan Ajax 26.000 toeschouwers kwijt. Daarmee is er ten opzichte van de capaciteit van het Olympisch Stadion altijd nog sprake van een inkomstenderving van een slordige drie ton.

Henk Groot legt uit waarom spelers en trainer de Meer boven het Olympisch Stadion verkiezen: 'In het Olympisch Stadion speel je niet onprettig, maar in je eigen stadion speel je wel lekkerder. Je bent dan in een vertrouwde omgeving. Je voelt je daar echt op je gemak.'

Henk Groot komt zelf niet meer in actie voor Ajax. Op 7 september 1969 is hij tijdens het WK-kwalificatieduel Polen-Nederland de wedstrijd uit geschopt. De knieblessure die hij aan die trap overhoudt, betekent het einde van zijn carrière. Het gemis van Groot als spelmaker op het middenveld laat zich al een tijdlang voelen. Rinus Michels: 'Zijn afwezigheid heeft mij tot rommelen gedwongen.'

Bij voorkeur speelt Michels 4-2-4, waarbij Nico Rijnders en Gerrie Mühren de ondankbare taak hebben zich het schompes te lopen op het middenveld. Tegenover een Feyenoord-blok-met-één-kop-meer van Willem van Hanegem, Franz Hasil en Wim Jansen is er voor Mühren en Rijnders geen beginnen aan. Gerrie Mühren: 'Wij gingen eigenlijk een beetje af tegen Feyenoord. Nico en ik werden op het middenveld zoek gespeeld.'

Wanneer Ajax met 3-1 achter komt, weet Rinus Michels het zeker: zo kan het niet langer. Hij wil een driemans-middenveld en trekt voor het seizoen 1970-1971 van RCH uit Heemstede het grote talent Johan Neeskens aan. Met die gouden greep neemt Ajax ook afscheid van het 4-2-4-systeem.

Het zal overigens in de Klassieker allemaal nog op zijn pootjes terechtkomen. De vijf punten voorsprong op Feyenoord blijven gehandhaafd. Een kanonskogel van Piet Keizer wordt door Eddy Treytel niet effectief verwerkt, waarna Johan Cruyff simpel de 2-3 binnen kan schieten. De gelijkmaker komt op naam van Wim Suurbier, die een hoge voorzet richting Cruyff stuurt. Andermaal schat Treytel de situatie verkeerd in, waardoor de bal via zijn rug in het doel rolt. Bijna trekt Ajax de wedstrijd helemaal naar zich toe, maar een nieuwe pegel van Keizer spat op het houtwerk uiteen.

Wim Suurbier blinkt deze middag niet alleen uit door zijn doelpunt, maar vooral ook als bewaker van Coen Moulijn. De Rotterdamse dribbelkoning is volstrekt onzichtbaar: hij zit in de zak bij Suurbier.

'Zij waren een gesloten elftal. Ajax bestond uit afzonderlijke linies.'

BARRY HULSHOFF

26 APRIL 1970 RECLAMESPOT

Terwijl Feyenoord op jacht is naar de Europa Cup, jaagt Ajax op de landstitel. De Klassieker van 26 april 1970 is met zes doelpunten een 90 minuten lange reclamespot voor het Nederlandse voetbal. Alleen Feyenoord-keeper Eddy Treytel valt uit de toon: hij gaat bij geen van de drie Ajax-doelpunten vrijuit. De beste speler van Feyenoord, Willem van Hanegem, en de beste speler van Ajax, Johan Cruyff, treffen elkaar in een rechtstreekse concurrentieslag. De onderlinge strijd wordt op punten licht in het voordeel van Van Hanegem beslecht. Prachtig om te zien is de wasdom van Cruyff. Het jongetje van 1964 is man geworden, met zwaar geprononceerde spierbundels in de omvangrijke bovenbenen.

MODE

In *De Ajacieden* zegt Cor Coster tegen Maarten de Vos over Johan Cruijff: 'Hij droeg een broek waar jij en ik je voor zouden schamen. Als je naar zijn haar keek, begon je te lachen. Danny heeft dat allemaal veranderd. En ik geloof dat het vooral dat lange haar geweest is dat hem bij de jeugd populair heeft gemaakt. Een jaar of vier terug was er nogal wat weerstand tegen lang haar. Maar Johan was de jeugd als het ware tot steun door het zélf te dragen.'

Trendvolgers nemen de Ajacieden en hun vrouwen als voorbeeld. Danny Cruijff loopt voorop. Al schuwt ze de publiciteit, ze onderkent als geen ander de waarde van het imago. En mode is daarin een bepalend element. Net als Truus van Hanegem koopt Danny Cruijff op het Zuidplein in Rotterdam bij Oblio kinderkleding van Jean Cacharel (zelfoud-speler van het Franse Nîmes) en Daniël Hechter. Alle Cruijffjes moeten er volgens de laatste mode bij lopen. Succes moet zichtbaar zijn. Dochter Chantal loopt al in 1973 – nog geen drie jaar oud – mee in een Rotterdamse modeshow, waarin ook Gertje van Hanegem en Wimpe Jansen junior meelopen.

'Op zaterdagavond moest je er leuk uitzien en modieus gekleed gaan,' omschrijft Yvonne van Ingen, in de gloriejaren de vrouw van Ruud Krol, de belangrijkste taak van de voetbalvrouw. Krol zelf heeft er ook oog voor. 'Ons' Willy en 'Ons' René van de Kerkhof moeten er later toch een beetje om gniffelen. Ruud Krol, zo vertellen de psv-broers, hebben ze wel eens anderhalf uur lang met zijn haar in de weer gezien. En zijn tas puild uit van de potjes en tubetjes crème.

Bij het Gouden Ajax groeit het haar gelijk op met het toenemen van de successen. In een column in de *Leeuwarder Courant* in juli 1972 wordt opgesomd welke mode-uitingen Ajacieden 'met zich mee slepen'. 'Ten eerste lang haar. De enige kortharige bij Ajax is nu nog Stefan Kovács.' Het valt de columnist bovendien op dat bij Krol, Rep, Cruijff en Kovács een kettinkje om de nek bungelt. En tijdens de oefencampagne dragen alle Ajacieden een rood-wit polsbandje van badstof; een cadeautje van tennislegende Tom Okker.

De evolutie van de wedstrijdleding verschaft het geoefende oog bovendien inzicht in de ondermode. 'Ajax-broekjes blijken bij nat weer namelijk even doorschijnend te worden als de bloesjes van Italiaanse filmsterren in B-films nadat zij om uiteenlopende redenen gekleed te water zijn geraakt.' Zo wordt duidelijk dat Ruud Krol altijd een rode of een gele onderbroek draagt. Zijn voeten steekt hij overigens sokloos in zijn schoenen.

De mode van Ajax heeft twee polen: het oefent een onweerstaanbare aantrekkingskracht uit en is gelijktijdig ondraaglijk afstotend. Of zoals Bennie Muller het omschrijft. 'Ik speelde in Duivendrecht bij een klein cluppie. Ik wilde helemaal niet naar die kapsonesclub, want zo stond Ajax in die tijd bekend. Maar toch waren we allemaal stinkend jaloers op de spelers van Ajax in hun mooie trainingspakken.'

'De mode was mini en hotpants. Danny was echt de leading lady.'

YVONNE VAN DUIVENBODE

3 MAART 1968 SLAAPKAMERGEHEIMEN

'Farbenpracht im Cruyffschen Schlafzimmer', staat er achter op de foto van Johan en Danny Cruijff, samen op bed. Dat mag je wel zeggen, zeker gelet op de kleur sokken die Cruijff draagt. Desondanks vormt Cruijff zelfs een icoon voor de Franse modeontwerper Daniël Hechter, die een imposant imperium opbouwt van draagbare, kwalitatief hoogwaardige mode. Daarmee is Hechter een van de grondleggers van de 'prêt-à-porter'-dracht, letterlijk: 'klaar-om-te-dragen'. Tussen Cruijff en Hechter ontwikkelt zich een vriendschap, die er zelfs toe zal leiden dat Cruijff in 1974 een wedstrijd zal spelen in het shirt van Paris Saint Germain, waar Daniël Hechter op dat moment voorzitter van is.

📍 ZOMER 1970 HANDTEKENINGENJAGERS

Piet Keizer en Arie Haan te midden van jeugdige fans tijdens de voorbereiding op het nieuwe seizoen. Beide spelers dragen hun Ajax-trainingspak over hun gewone kleren. Oefenwedstrijden tegen amateurverenigingen in het land zijn voor supporters de uitgelezen kans om dicht in de buurt van de sterren te komen. Bij wedstrijden als sc Assen - Ajax (22 juli 1970, 0-4) of Rood Wit A - Ajax (29 juli 1970, 1-5) is de kans op een geslaagde handtekeningenactie aanzienlijk. Vedette Piet Keizer lijkt hoger in de pikorde te staan dan het jonge talent Arie Haan uit Winschoten.

📍 OKTOBER 1970 KANTOORTJE IN DE MEER

Een fascinerend kijkje in het kleine kantoor van Rinus Michels in de Meer. Door de scherpte van de foto vallen een paar aardige details op. Een aantal voetbalvaantjes aan de muur. Verrassend genoeg niet van aansprekende tegenstanders van de afgelopen jaren, zoals Real Madrid, AC Milan of Liverpool, maar van weinig tot de verbeelding sprekende clubs als Sheffield Wednesday en Alemannia Aachen. Michels agenda ligt open op de dagen 18 en 19 oktober 1970. Dat kan erop duiden dat hij zich voorbereidt op de uitwedstrijd tegen FC Twente (1-0), op zondag de 25ste. Op zijn bureau verder twee exemplaren van het populaire stripblad *Pep* en het rooster van het voetbalseizoen '70-'71. Aan het stopcontact aan de muur hangt een scheidsrechtersfluitje. Maar het meest opvallend en prikkelend is het kleine Feyenoord-schildje boven de barometer. Wat misschien een link heeft met het polisboekje van verzekeringsmaatschappij rvs, de Rotterdamse Verzekering Sociëteiten.

12 JULI 1971 HÉT CONTRACT

Er moet bijna meer water door de Rijn dan dat er water in de Rijn past, maar op 12 juli 1971 zet Johan Crujff een 'historische' handtekening onder een contract dat hem (en zijn vrouw Danny natuurlijk) voor zeven jaar aan Ajax bindt. 'Tot de voetbaldoed erop volgt,' in de woorden van voorzitter Jaap van Praag. Links aan de tafel zit bestuurslid Jaap Hordijk, links van Crujff penningmeester Henk Timman. Tussen hen in Wim Volkers. Hoe feestelijk de gebeurtenis ook, Van Praag is kwaad over een artikel in de *Haagse Post* waarin gewag wordt gemaakt van ene 'meneer De Vries', die de belastingtechnische hobbels zou hebben opgeruimd. Van Praag: 'Onzin! De verdiensten van dit contract gaan geheel naar onze financiële commissie en de heer Timman, die het contact voor Johan belastingtechnisch aantrekkelijk heeft gemaakt.'

5 SEPTEMBER 1971 HANDTEKENINGENACTIE

Na a flop van de competitiewedstrijd tegen Excelsior (1-0 voor Ajax) biedt het actiecomité 'Ajax moet naar de wereldcup' Jaap van Praag 15.000 handtekeningen aan. De handtekeningen zijn voor, tijdens en na de wedstrijd verzameld. Volgens de voorzitter van het actiecomité, Chris Vendrik ('We hebben Ajax altijd door dik en dun gesteund, dan mogen we nu ook wel een beetje inspraak hebben'), plaatsen ook bijna alle spelers van Ajax hun handtekening. Toch ziet het bestuur weinig in een wedstrijd tegen Nacional in Uruguay. Of, zoals Jaap van Praag het zegt: 'Ik kan wel komen met 100.000 handtekeningen van mensen die niet naar Uruguay willen.'

